# GAZETA KRAKOWSKA

N^ro 79.

Z KRAKOWA DNIA 3 PAZDZIERNIKA 1819. ROKU W NIEDZIELĘ


*Z Berlina d.* 18 *Września.*

Po odebraney tu wiadomości o śmierci Xiążecia Blüchera Walhstadt, rozkazał Król Jmć wziąść żałobę woysku na 8 dni. Wspomniony Xiążę, Feldmarszałek Pruski, zaszczycony wszystkiemi celnieyszemi orderami woyskowemi Europeyskiemi, urodził się d. 16 Września 1742 roku w Rostoku. Gdy miał lat 14, oyciec iego Rotmistrz w woysku Hesko Kasselskiem, posłał go na początku siedmioletniey woyny na wyspę Rügen, gdzie widząc huzarów Szwedzkich, nabrał ochoty do stanu żołnierskiego. Mimo więc rady i woli rodziców i krewnych swoich, zaciągnął się do Szwedzkiego pułku huzarów, odprawił pierwszą kampaniią przeciwko Prussakom, a zabrany w niewolą i skłoniony przez Pułkownika Belling, wszedł w służbę Pruską, i został wymieniony za innego officera Szwedzkiego. Urażony zaś o to, iż go w awansie pominiono, żądał uwolnienia od dalszey służby, co też otrzymał ze stopniem rotmistrza; gospodarował potem na wsi, którą posiadał, i został Radcą Ziemiańskim. Po śmierci Fryderyka II, od którego czuł się skrzywdzonym, wszedł znowu do dawnego swego pułku w stopniu Majora, został w krótce dowódcą tego pułku, i walczył mężnie w kampaniiach roku 1793 i 1794 nad Renem. Swiadkami dzieł iego woiennych są: Orchies, Luxemburg i Frankenstein. W okolicach Oppenheim, Kirweiler i Ederheim odniósł znaczne nad nieprzyiacielem korzyści. W nagrodę za świetną bitwę pod Leystadt, otrzymał stopień Jenerała-Majora, i dowództwo woyska nad niższym Renem. Pokóy przywiódł go do przykrey nieczynności, z którey go znowu woyna w roku 1806 na pole bitwy pod Auerstedt powołała, a z przyczyny nieszczęśliwego iey wypadku, udał się z większą częścią iazdy za odwrotem Xiążęcia Hohenlohe do Pomeranii. Składał lewe skrzydło; znaczna iednak odległość dzieliła Jenerała Blüchera od Xiążęcia Hohenlohe. Nagłym więc pochodem dzień i noc chciał się z nim złączyć. Tymczasem Xiążę Hohenlohe kapitulował niedaleko Prenzlów. Odcięty Blücher od Szczecina wpadł do Xięztwa Meklenburgskiego, gdzie się w o

kolicach Dambeck z korpusem Xiążęcia Weymarskiego połączył. Za nadto atoli szczupłe miał siły, aby się dostał do Odry. Scisnięty od Miurata, Xiążęcia Ponte-Corvo i Soulta, iedeo tylko widział sposób ratunku przeprawiaiąc się przez rzekę Trave. Poszedł do Lubeki, a gdy to miasto szturmem zdobyto, cofnął się znowu za wspomnioną rzekę, d. 7 Listopada musiał kapitulować przy Ratkau, zastrzegaiąc sobie wyraźnie, iż proponowaną sobie przez Xiążęcia Ponte Corvo kapitulacyią iedynie tylko dla niedostatku potrzeb woiennych i żywności przyymuie. Jako ieniec woienny został wkrótce wymieniony za Jenerała Francuzkiego Victor. Przybył do Królewca, zkąd go zaraz posłał Król z woyskiem na statkach do Stralsundu, aby pomógł bronić Pomeranii Szwedzkiey i wspierał działania Szwedów. Po pokoiu Tylżyckim otrzymał Blücher dowództwo woyska w Pomeranii, lecz wkrótce na wezwanie Bonapartego, wraz z innemi znakomitemi mężami, uwolniony od dalszey służby, nie należał do posiłkowego korpusu Pruskiego przy woysku Francuzkiem w Rossyi w lecie roku 1812. Gdy zaś potem Monarcha iego złączył się z N. Cesarzem Alexandrem dla skruszenia więzów, które przemoc Francuzów Niemcom ukuła, i gdy całe Prussy powstały dla pomszczenia się hańby, Blücher, wtedy iuż 70cieletni starzec, był iednym z nayczynnieyszych. Obiął naczelne dowództwo woyska Pruskiego, i połączonego z nim Rossyyskiego korpusu Jenerała Winzingerode, okrył się sławą w bitwie pod Lützen, stoczoney dnia 2 Maia 1813, za co wkrótce otrzymał od N. Cesarza Alexandra order S. Jerzego, a przez usiłowania swoie w okolicach Bautzen i Hochkirh, nowe sobie ziednał laury, a nadewszystko wieniec zwycięzki w stanowczey bitwie nad rzeką Katzbach d. 26 Sierpnia. Zniszczył tam korpus Macdonalda, oczyścił cały Sląsk od Francuzów i woysko iego otrzymało chlubne nazwisko Woyska Sląskiego. Sam Bonaparte na próżno chciał wstrzymać tego starego Rycerza, którego przez szyderstwo Jenerałem Huzarów nazywał; Rossyianie zaś nazywali go Marschal Vorwärts (Marszałkiem Naprzód.) Wtargnął Blücher do Luzacyi, przeprawił się d. 3 Października pod Wartenburgiem przez Elbę, posunął się ku Lipskowi, poraził d. 16 Października Marszałka Marmont przy Möckern, i d. 18 tegoż miesiąca znacznie się przyłożył do zupełnego pokonania dumnego nieprzyiaciela. Nazaiutrz wszedł pierwszy z woyskiem swoim do Lipska. Marszałek Vorwörts (tak go bowiem odtąd nazywano) przeprawił się d. 1 Stycznia 1814 za Ren, osadził d. 17 Nancy, wygrał dnia 1 Lutego bitwę pod la Rothiere, posunął się ku Paryżowi, lecz gdy skrzydłu iego zagrożono, musiał się w Lutym cofnąć do okolic Chalons; na początku atoli Marca posunął się znowu, i świetnem zwycięztwem pod Laon, d. 9 Marca odniesionem, otworzył woysku sprzymierzonemu drogę do Paryża. Dnia 31 Marca, po stanowczey bitwie na wzgórzach Montmartre, wszedł pierwszy raz do stolicy Francyi. Nagradzaiąc Monarcha zasługi iego, mianował go Xiążęciem Wahlstadt, na pamiątkę iednego z pierwszych iego i nayważnieyszych zwycięztw pod Wahlstadt nad rzeką Katzbach, i stósowne przeznaczył mu uposażenie. Gdy w Czerwcu towarzyszył Króle-

wi do Anglii, otrzymał od Xiążęcia Rejenta wizerunek iego, naród zaś przyiął go z wielkiem uniesieniem radości, i na znak zaszczytu, został mianowany w Oxford doktorem prawa. Wróciwszy z Londynu, czuiąc nadwątlone zdrowie, udał się do dóbr swoich w Slązku, gdzie bawił do roku 1815 kiedy wylądowanie Bonapartego we Francyi powołało go znowu do boiu. Poprowadził woysko do Niderlandów, i na granicy Francuzkiey, gdzie wszystkie korpusy iego razem nadeyść nie mogły, napadnięty d. 16 Czerwca od Bonapartego, został pobity i odparty. Przywalony koniem, którego pod nim śmiertelnie raniono, zaledwie sam nie zginął lub nie dostał się w niewolą. Niezrażony tem nieszczęściem, wszystko wkrótce naprawił, tak dalece, iż we dwa dni potem odwrócił podobną porażkę pod Waterloo, i przez śpieszne, śmiałe i szczęśliwe przybycie pod Belle-Alliance wyrwał zwycięztwo wodzewi Francuzów. Nie przyiął proponowanego sobie rozeymu, ruszył naprzód, przymusił Paryż do kapitulacyi, i powtórnie wszedł iako zwycięzca do tey stolicy. W nagrodę tych nowych zasług, zaszczycił go Monarcha oddzielnym i dla niego tylko samego przeznaczonym orderem; posiadał iuż bowiem wszystkie dostoyności i znaki honorowe. Posłał mu Król wielki żelazny krzyż, otoczony złotemi promieniami, z tem łaskawem oświadczeniem, iż lubo wie dobrze, że złote promienie blasku zasług iego powiększyć nie mogą, miło mu wszelako dać dowód ich uznania przez powierzchowną odpowiadaiącą oznakę. Będąc Monarcha w Kapsdorf odwiedził go d. 6 b. m. złożonego chorobą w Krieblowitz, dokąd wysłał był wprzód Doktora Wiebel, przybocznego swoiego lekarza. Zabawił Król niejaki czas przy łóżku Xiążęcia, ścisnął go czule ze łzami w oczach za rękę, życząc mu prędkiego wyzdrowienia, co chory bohatyr, tracący iuż prawie przytomność umysłu, przyiął z żywą oznaką wdzięczności.

We wszystkich Uniwersytetach Pruskich było w środku tego lata 2907 uczniów, to iest: w Berlinie 1011; w Halli 745; w Wrocławiu 421; w Królewcu 206; w Bonn 203; w Greifswald 65. Między temi zaś uczniami było 2164 kraiowców, a 743 cudzoziemców. 994 sposobiło się na teologów, 847 na prawników, 613 na lekarzy i 453 na filozofów, filologów i kameralistów. Było zaś pomiędzy temi 2907 uczniami 3 Xiążąt, 27 Hrabiów, 12 Baronów, 211 szlachty i 2654 mieszczan.

*Z Londynu d. 11 Września.*

Xże Rejent bawi ciągle w Ragley Hall, wieyskiem mieszkaniu Xcia Hertford. Zaszczycić on ma obecnością swoią wyścigi konne w Warwickshire, a około 15 b. m. ieżeli pogoda posłuży przybydź do Plimutu. Brat iego, Xże Klarencyi, przybył tu z swoią małżonką.

Poseł Hiszpański na prywatnem posłuchaniu oznaymił Xciu Rejentowi, że Monarcha iego nie zatwierdził traktatu względem ustąpienia Floryd, że Hiszpania w teraźnieyszem swoim położeniu obawia się wypowiedzenia woyny z strony Ameryki; lecz polega w tym wypadku na pomocy Anglii. — Nie prawda, iakoby obie Florydy były woyskiem Amerykańskim osadzone, wyiąwszy miasto Pensakola. Kongress poganił samowolne zaięcie tego miasta przez Jenerała Jacksona i

nakazał zwrócić go woyskom Hiszpańskiem. St. Augustin, stolica Florydów nie iest osadzona, ani napastowana.

Xiężna Wallii nie chce do Anglii powrócić póki iey długi zaspokoionemi nie będą; a że to przed zebraniem się parlamentu nastąpić nie może, przeto zabawi aż do tego czasu w Szwaycaryi lub we Włoszech. Mieszkanie iey w Londynie iest zupełnie wyporządzone.

Od P. Caning nadeszło iuż tu dwóch gońców z pismami z Niemiec.

Przygotowania w zbroiowniach morskich czynione są bez przerwy.

Ministrowskie gazety nazywaią Burdetta pierwszym, a Hunta drugiem punezem.

Gdy onegday rozchodziło się zgromadzenie rady gminney był Lord Prezydent od ludu wygwizdany, a Waithman oklaskami pozdrowiony.

Z Dublina piszą pod. d. 8. b. m. co następuię: — „W niedzielę wieczór postrożono straże w zamku, zatoczono działa i znaczny oddział jazdy patrolował na drodze do Naas. Podobnez ostrożności środki przedsięwzięte były w mieście. Zapewniaia, iż w okolicy Mount Melluk odbywaią się zbroyne zgromadzenia.„

W następuiącym tygodniu odbydź się ma w Birmingham zgromadzenie ludu, na którem znaydować się maią obecnemi Burdett, Wolseley i Major Cartwright.

Oto są punkta oskarżenia przeciw Huntowi, Johnson i reszcie spiskowych: „Rzeczone osoby ułożyły wraz z innemi buntownicze zgromadzenie, dla przerwania spokoyności, wzniecenia niechęci i wzgardy przeciw dotychczasowemu Rządowi i konstytucyi. Tym końcem nastąpiło d. 16 Sierpnia przeszło z 60,000 ludzi zgromadzenie, które w szyku woyskowem z pałkami, kijami i inną bronią, chorągwiami, znakami i napisami w buntowniczym sposobie zebrane, zagrażało publiczney spokoyności.„

Na przylądku Dobrey nadziei wszczęła się zaraźliwa choroba na konie jazdy. Niema tam bowiem zdrowey wody.

— D. 17. —

D. 13 b. m. mieliśmy tu iedyne w swoim gatunku widowisko, którego nikt sobie, nie będąc oczym świadkiem, wystawić nie potrafi. Hunt, wielki Hunt i reformator, który od zaszłych w Manszestrze zdarzeń uzyskał nieśmiertelne imie u ludu, odprawił tryumfalny wiazd do Londynu. Kto był w Londynie, wiadomo mu iest, że droga od Jslington do miasta blisko półtory mili Niemieckiey wynosi. Podług programmatu miał Hunt o godzinie 12 do Jslington przybydź; lecz tłumy ludu zgromadziły się tam daleko wcześniey. Wszystkie ulice zaięte były powozami, wózkami, słowem iakiego tylko dostać można było sprzężaiu, a okna, dachy domów, latarnie, mury i drzewa zapełnione były widzami; zdawało się iakoby wszyscy mieszkańcy Londynu zgromadzili się w to mieysce, i bez przesadzenia powiedzieć można, iż do 300,000 znaydowało się widzów. Cierpliwość ludu była nadzwyczayna, gdyż Hunt dopiero o 3 godzinie z południa tam przybył. Nakoniec dały się radosne słyszeć okrzyki: przybył, przybył! wszędzie rozpoczął się ruch, krzyki się powiększały, każdy przedzierał się naprzód i kto nie trzymał się dobrze na nogach wystawiony był na obalenie i rozstratowanie,

Hunt przybył do Islington w kolasce z dwiema damami; przyiaciele iego Doktór Watson, Thistlewood, &c. przeprowadzili go zaraz do sześciokonnego otwartego powozu, poczem rozpoczął się wiazd. Tak wielki nad całym orszakiem wzniósł się tuman kurzu, iż wydawał się zdaleka iak chmura. Radosne okrzyki tak były wielkie, iak gdyby Angliia odrazu cały swóy dług spłaciła! Gdy orszak przed gospodę korouną przybył, kłaniał się Hunt na wszystkie strony białem swoim kapeluszem, dziękował ludowi, zalecał spokoyność i rozeyście się, co po trzykrotnem wykrzyknieniu: 'Hunt i wolność na zawsze!, nastąpiło. W gospodzie znaydowało się 400 gości. Lecz niedostawało nayceluieyszych przyiaciół ludu, PP. Burdett, Wilsona, Waithmana i innych, którzy należą do wyższey demokratyczney strony i niechcą się z Huntem łączyć. Po skończonym obiedzie odśpiewano *Rule Britania*, ale pieśni *God save the King*! nie śpiewano. Daley śpiewano himn Marsyliyski *Ça ira* i inne pieśni rewolucyi Francuzkiey. Po spełnieniu zdrowiów Hunta i innych reformatorów, spełniono także zdrowie pamiątki Brutusa, który niegdy oswobodził Rzym od tyranii.

Hunt zaproszony został na zgromadzenia do Leeds, Bristol, Birmingham, &c. lecz wymowił się, iż niedozwala mu tam bydź popieranie sprawy przeciw zabóycom w Manszestrze. Zachowuie on wielką ostrożność. Owen, który iako fałszywy świadek od niego zapozwany został, zeznał pod przysięgą, że Morhouse wsiadł z Huntem do powozu Hustinga. Siedmiu innych świadków zeznało przeciwnie, i Owen użył wybiegu, że powóz Moorhousa tak blisko stał powozu Hustinga, iż wziął ieden za drugi. Gazeta Goniec pochwala ten wybieg, ale inne pisma mocno go naganiaią. Rzeczona gazeta ma teraz wielu nieprzyiaciół, ponieważ mocno przeciw reformatorom pisze. W iednym z tuteyszych towarzystw została przez uchwaię od czytania wyłączona, zdeptaną i oknem wyrzuconą.

W Manszestrze widać znowu wiele białych i szarych kapeluszów z zielonemi wstęgami; znak buntu, którego niegdy w Irlandyi używano. Woyska nie mogą się dotąd z tamteyszych okolic oddalić. Dla oparcia się tem nowościom i okazania przywiązania do konstytucyi i parlementu tworzy się wiele związków. Gazeta Dworska zawiera adress do Xcia Rejenta od miasta Oxford, w którym wyraża swoią niechęć przeciw burzliwym i buntówniczem zgromadzeniom, które pod pozorem reformy grożą obaleniem konstytucyi wszelkich zasad dostoyności, własności i chrześciiańskiey religii. — Z strony stolicy ma także bydź podobny adress podany, skoro tylko zbierze się dostateczna liczba podpisów.

Xże Rejent znayduie się od 15 b. m. w Carltonhouse, lecz iutro opuści znowu Londyn, dla zwiedzenia niektórych okolic i udarowania obecnością swoią kilkanascie szlacheckich rodzin. Dziś oddała mu deputacyia od rady gminney Londynu, na którey czele znaydował się Lord Prezydent, uchwalony przez tąż radę adress, który źle przyiął i odpowiedział co następuie: — "Z nayglębszą boleścią przyymuię adress i prosbę, które Lord Prezydent, aldermanowie i gminni miasta Londynu na swoim zgromadzeniu uchwalili.

W teraźnieyszym czasie, kiedy złechętni i burzliwi ludzie usiłuią umysły swoich współbraci podstępnym sposobem odwieść od wierności i obowiązków względem J. K. Mości i konstytucyi kraiowey, powinnością iest urzędowych osób zwrocie całą uwagę na utrzymanie publiczney spokoyności, które przy stałem, wiernem i czynnem dopełnieniu swoich obowiązków, pewnemi bydź mogą wsparcia i pochwalenia swoiego Monarchy i kraiu. Zdaie się, Mci Panowie, iż niewiadome wam są okoliczności, które poprzedzały zgromadzenie w Manszestrze i zdarzenia, które potem zaszły. Jeżeli obowiązani przestrzegać ustaw, przestąpili ie aktualnie podczas tych zdarzeń, tedy od tego są sądy, aby każdemu sprawiedliwosć wymierzyły; lecz naznaczenie nadzwyczaynego dochodzenia, zwłaszcza w teraźnieyszych okolicznościach, sprzeciwia się widocznie zasadom publiczney sprawiedliwości. „ — Lord Prezyden chciał się wyłamać od zaniesienia tego przedmiotu przed tron, ale nie mógł.

Margrabia Tawistok złożył dla skaliczonych w Manszestrze ludzi 50 Fs.

Ze wszystkich w Anglii fabryk naywięcey do czynienia maią kapeluszowe, bo zatrudnione są robieniem białych kapeluszów dla reformatorów.

W Paisley (przy Glasgowie) odbyło się d. 11 b. m. w prawdzie spokoynie, ale bez pozwolenia magistratu zgromadzenie ludu. Na końcu tylko pokaliczono konstablów, którzy gdy lud się rozchodził, chcieli wydrzeć mu chorągwie. Zaburzenie z tego powodu trwało przez całą noc; pospolstwo powybiiało wiele okien i oczekiwało w posiłku 5000 współbraci z Glasgowa.

---

Jenerał Bolivar złączył się z Jenerałem St. Ander; oba idą przeciw Santa Fe di Bogata, stolicy nowey Grenady. — Opanowanie przez powstańców Barcellony potwierdza się. Mowią, iż wyprawa Jenerała Urdaneta ciągnie przeciw Karakas. — Lord Cochrane zamyka ciągle brzegi Chili i Peru.

*Z Paryża d. 16 Września.*

Królowi ustały bóle ostatniego napadu pedogry i zaczena znowu przeieżdżać się i dawać posłuchania.

Prefekt departamentu Manszy założył d. 28 z. m. węgielny kamień na pomnik, który miasto Cherburg wystawia w tem mieyscu, w ktorem Xże Berry w Kwietniu 1814 do Francyi wysiadł.

D. 13 zgromadzili się wszyscy w Paryżu obecni Biskupi u Karoynała Perigord, który udzielił im poselstwo Ministra spraw wewnętrznych, tyczące się ostatniey mowy Oyca S. w konsystorzu Rzymskim, i list Oyca S. do Biskupów Francuzkich, w którym wyłuszcza im powody, dla których przychylił się do tymczasowych środków Rządu i odstępuie od konkordatu r. 1817. Z tego powodu nastąpił nowy podział dyecezyy, na który zezwolili wszyscy Biskupi.

Angielski Admirał Sidney Smith przybył tu znowu.

Z wielu departamentów nadeszły tu iuż nazwiska nowo obranych deputowanych. — PP. Lafayette i Ben. Constant udali się do departamentu Sarty, dla dania się bliżey poznać obywatelom.

Jenerał Donadieu ogłasza ciągle pi-

sma, które odkryć maią sprzeczne postępowanie byłego Ministra policyi, Hr. Decázes, względem rokoszu w Grenoblu, który raz poczytał za niebezpieczny, drugi raz za mało znaczący, i stosownie do tego sądzenia nakazywał to użycie surowych, to łagodnych środków. Dziennik Paryzki odpowiada na to: że Jenerał Donadieu sam przyczynił się przez swoie przesadzenie do pierwszych surowych środków Ministra policyi, podaiąc liczbę rokoszanów do 4000, zamilczaiąc o ich przestępstwach. Gdy iednak dowiedziano się o rzetelney prawdzie, złagodzono zaraz poprzedniczą surowość.

Gdy czas bawienia dostrzegaiącego Kommissarza Francuzkiego na wyspie S. Heleny, Hr. Montchenu upłynął, przeto na prośbę swoią odwołany źtamtąd został. Na iego zaś mieysce mianowany iest Radca stanu Guizot, który otrzymał razem tytuł Hrabiego. Czas bawienia kommissarza Francuzkiego na wyspie S. Heleny oznaczony bydź ma naprzyszłość na lat 5.

Sławnemu Hetmanowi Francuzkiemu Bertrand du Guesclin wystawiony bydź ma pomnik na gruzach dawnego zamku Brous w Bretanii na drodze z Paryża do Brestu. Rada departamentu północnych brzegów podpisała nań naypierwsza 3000 Fr.

Zydom dozwolono wystawić w Marsylii synagogę. Doznaią oni we Francyi nieograniczenie wolnego wyznania, i w żadnym kraiu nie rożnią się mniey obyczaiami i powierzchnością od innych mieszkańców, iak we Francyi, dla tegoż też nie są prześladowanemi.

Xiże Bassano (Maret) żyie teraz w Genewie.

Malte-Brun przywodzi w dzienniku Sporów, że rewolucyią Francuzką uważać należy, iako nieprzyiaciołkę sprawy wolności; że drogą, którą sobie obrała, nie mogła prawdziwey polityczney wolności ugruntować; że systema rowney powszechney reprezentacyi, które zaprowadziła, opiera się na samem uroieniu; że nadaremnie usiłowała we Francyi utworzyć ciało reprezentacyyne; że rok od roku było rozwiązywane, dziesiątkowane, wyganiane, więzione, zgoła było zawsze igrzyskiem fakcyy lub ofiarą samowolney potęgi; że na dowod tego zwrocić tylko należy uwagę na pustynie Kaienny, na więzienia we Francyi, na 18 Briumera, i t. d, i że żadna władza na ziemi prawa lub nie, nie potrafi nigdy sprawdzić i ugruntować czczych teoryy rewolucyi, ponieważ żadna moc ludzka nie iest w stanie odmienić położenia rzeczy i natury społeczeństw ludzkich.

Dziennik Paryzki przywodzi z innego pisma następuiący wyimek: "Jestże dowiedzioną i niezaprzeczoną rzeczą, że świat iest własnością kilku rodzin? Nie należąż owszem te rodziny do ludów, które pod tym iedynie przyięły ie warunkiem, aby wyłącznie trudniły się utwierdzeniem powszechney wolności i szczęśliwości?" — Dziennik ten dochodzi myśli tych słów; oddala od władzy wyobrażenie despotyzmu, od posłuszeństwa warunek, od umów prawo dla każdego nowego pokolenia do obalenia ich, i w iedney tylko konstytucyyney Monarchii znayduie światło, które z tego labiryntu wyprowadzić zdoła; nazywa ią iedynym kształtem rządu, w którem Królowie do ludów, a ludy do

Królow należą, i nakoniec czyni zapytanie: "Do czegoż doprowadziłyby powyższe zasady? Do powszechnego rozprężenia! — Polityka ma równie, iak religiia wewnętrzną swoią Swiętość; znayduią się zagadnienia, których żaden człowiek nie powinien poważać się rozwięzywać i obiaśniać, ponieważ onego i wszystko z nim wtrąciłby w przepaść.„

P. Molerat robi tu z kwasu drzewowego czysty ocet, który nad inny ma tę zaletę, że iest bez żadney mieszaniny, a zatem daleko tęższy. Flaszecka drzewowego octu tyle znaczy co kwarta winnego, ponieważ wedle upodobania może bydź roztworzony.

W Niort pochwyciła żandarmeryia kobietę, która trudniła się uwalnianiem opętanych i przepowiadała koniec świata. W Nant musiał lekarz poyść do więzienia, ponieważ nieznaiąc zwyczaynych sposobów leczenia, używał czarodzieyskiey rozczki i sztucznego usypiania chorych.

W Sierpniu przybyło z Anglii do Kale 86 pocztowych statków z 2325 podrożnemi, a z Kale odpłynęło do Anglii 70 takichże statkow z 1181 podrożnemi.

Wydział powszechney obrony ułożył plan założyć się maiących we Francyi nowych twierdz; lecz tymczasowo część go tylko na rok przyszły przyięto. Słychać, iż na granicy Hiszpańskiey Baionna przerobioną bydź ma na głowną twierdzę, i ma także mieć oszańcowany oboz. Na południowo-wschodniey granicy Grenobl ma bydź na skład broni obwarowany. Wzdłuż granicy Szwaycarskiey nie będzie żadney nowey twierdzy; ale na mieysce rozebraney warowni Huningen, i gdy wedle traktatow niewolno na przeciwko Bazylei stawiać twierdzy, Belfort ma bydź umocniony. Na północney granicy Alsacyi chcą Lauterburg umocnić i Weissenburgską linią przywrocić. Na północney granicy dotychczasowe tylko twierdze maią bydź nowemi warowniami opatrzone.

W Wersalu znayduie się przeszło 500 domów do sprzedania; miasto to zupełnie upadło.

P. Goubert w Dižonie połączył termometr z barometrem. Narzędzie iego okazuie razem barometryczną ciężkość powietrza, i za małem posunięciem stopień ciepła. Nazwał on go Thermo-Barometrem.

Hr. Rostopczyn napisał do Redaktora dziennika Sporów list następuiący: — "Mci Panie! W artykule sobotniego dziennika Goniec, czytałem rozmaite rzeczy, które się mnie tyczą, a o których wcale nie wiedziałem. 1) Obrona miasta Moskwy w 1812 r. 2) Kupno pałacu po Marszałku Ney; 3) że lubię polowanie; 4) że miałem zaszczyt polować z Xiążętami, i 5) że prenumerowałem na 10 Exem. poematu Bonapartidy. — Nikt atoli nie bronił Moskwy; bo to miasto (nie maiące nawet fosow) ma 10 mil obwodu i opuszczone zostało od 300,000 mieszkańców. O kupnie pałacu po Marszałku Ney nigdy nie myślałem; naiąłem tam tylko na rok dolne mieszkanie. Nie polowałem od 15 lat, a w całem życiu żadnemu Xciu nie towarzyszyłem na polowanie. Bez prenumeraty zakupiłem 10 Exem. Bonapartidy, lecz nie dla wartości dzieła, ale raczey dla nędznego stanu iego autora. Zobowiążesz mnie WPan, gdy zechcesz rzetelną tę odpowiedź w swoim dzienniku umieścić. Zostaię, &c. Teodor Hr. *Rostopczyn*.„

# DODATEK DO Nro 79. GAZETY KRAKOWSKIEY

## Z KRAKOWA DNIA 3 PAZDZIERNIKA 1819 ROKU W NIEDZIELĘ


*Z Warszawy d. 28 Września.*

Dnia wczorayszego obchodzono w tey stolicy uroczyście rocznicę Koronacyi Nayiaśnieyszego Cesarza Wszech Rossyy, Króla i Pana naszego Miłościwego, i Nayiaśnieyszey Małżonki Jego Cesarzowey Elżbiety Alexiejowney, przez [illegible] nabożeństwo i powinszowania, które składali Jego Cesarzewicowskiey Mości, W. Xiążęciu Konstantemu, JO. Xże Namiestnik Królewski, JWW. Jenerałowie i sztaby woysk obu narodów, tudzież Urzędnicy kraiowi. Wieczorem oświecono miasto, a na teatrze narodowym dane było bezpłatne widowisko.

W dniu 3 lub 4 przyszłego miesiąca spodziewamy się mieć nader upragnione szczęście widzenia w tey stolicy Nayiaśnieyszego Monarchy naszego. Część osób Dworu i służby dworskiey stanęła iuż w zamku.

W zeszłym tygodniu przybyli do Warszawy, JW. Hrabia Capodistrias, Cesarsko-Rossyyski Sekretarz Stanu do interessów zagranicznych, z Londynu, i JW. Sobolewski Minister Sekretarz Stanu Królestwa Polskiego, z Petersburga.

*Z Wilna d. 6 Września d. k.*

Członek Londyńskiego Towarzystwa opieki więzień, P. Walter Wenning, podał Ministrowi spraw duchownych i oświecenia kraiowego, uwagi nad poprawą więzień, w wyłożeniem zasad i prawideł, których trzyma się Towarzystwo. Ułożone potem prawidła, około założenia podobnegoż Towarzystwa w Rossyi, podane zostały Cesarzowi Jegomości, które na skutek woli Naywyższey przesłane były do tuteyszego woiennego Jenerała Gubernatora, aby dał swoią opinią. Ten, nie tylko pochwalił te prawidła, ale też uznał za rzecz pożyteczną i dobroczynną założenie takowego Towarzystwa. Minister spraw duchownych i kraiowego oświecenia, wyciąg z uwag P. Wenninga i proiekt utworzenia Towarzystwa podał do potwierdzenia Nayiaśnieyszego Cesarza, które też nastąpiło dnia 19 przeszłego miesiąca, z mianowaniem tegoż Ministra Prezesem Towarzystwa.

*Z Baionny d. 2 Września.*

Pierwszy oddział gwardyi Królewa-

kiey przybył iuż do Irun. Gotuią tam przyozdobioną barkę dla przewiezienia nowey Królowey Hiszpańskiey przez rzekę Bidassao. Na wnyściu do wsi przyymię ią grono dziewcząt wieyskich z dzwonkami, tamburynami i wieńcami z kwiatów. Alkadowie urządzaią z mieyscowemi władzami iey przyięcie; stawiane są bramy tryumfalne, przysposobiaią śpiewy, i t. d. Poseł Hiszpański w Paryżu, Xże Fernan Nunez, towarzyszy Królowey przez całą Francyią aż do Bidassao. Oczekiwaca była d. 26 Sierpnia w Irun. Ma ona około lat 16 i posiada wiele szlachetności i przyiemności. Pożegnanie iey i rozstanie z przewodnikami Saskiemi w Strazburgu miało bydź bardzo czułe.

Ostatnie listy z Andaluzyi donoszą, iż w Kadyxie i całey prowincyi powszechna panuie trwoga z powodu wybuchłey tam żółtey gorączki. Woyska wyciągnęły z Kadyxu, stoią w polu obozem, i żadnego związku z okolicami nie maią. Maytkom nie wolno z okrętów na ląd wychodzić. Na 10 godzin tylko drogi wydawane są paszporty, to iest do mieysca rozciągnionego kordonu. Gubernator wyniósł się do wyczyszczonego Puerto St. Maria. W Madrycie, lubo gazeta tego miasta utrzymuie, iż naylepszy stan zdrowia panuie w Kadyxie, zachowana iest naywiększa ostrożność; wszystkie listy są w occie maczane, i t. d. Pomimo tego rozciągnęła się iuż ta choroba aż do Sewilli. Pochodzi ona częścią z zbytecznych upałów, częścią z skupienia znaczneylie by woyska ze wszystkich okolic Hiszpanii w Kadyxie, które wielu rzeczy cierpiało niedostatek, częścią też z trzymania znacznych osad na okrętach. — Słychać, iż Rząd Francuzki zamyśla na granicy rozciągnąć kordon przeciw tey chorobie.

*Z Bruxelli d. 17 Września.*

Hrabina Montholon, którey nie dozwolono do Anglii wysiąść, przybyła na d. 11 b. m. na Angielskim okręcie z rocznym letnim swoim synem i dwiema córkami, które urodziły się na wyspie S. Heleny, do Ostendy. Służący iey składaią się z iednego Francuza, iedney Francuzkiey i iedney Murzynki. Podług iey opowiedzenia, Bonaparte pomimo częstego zapadania na chorobę wątroby, znayduie się dosyć zdrowy, i z powodu siedzącego swoiego życia bardzo utył. Z Francuzów nie znayduie się teraz przy nim, iak tylko Jenerał Bertrand z żoną i swoiemi służącemi, Hr. Montholon i 4 służących. Odiazd każdego Francuza czyni na Bonaparte mocne wrażenie. Hrabina Montholon powróciła tylko do Europy dla edukowania swoich dzieci. W tych dniach przybędzie do naszego miasta i uda się do Francyi. Jey mąż niechciał Napoleona opuścić. Ostatni trudni się ciągle układaniem swoich pamiętników, w czem dopomagaią mu Hrabiowie Bertrand i Montholon, i przepisywane są na wiele rąk, aby nie zaginęły.

Dwór udał się iuż na zimowe mieszkanie do Hagi, gdzie d. 18 Października zgromadzą się Stany ieneralne; ale rodzina Królewska dopiero w przyszłym miesiącu ztąd tam wyiedzie.

*Od granic Saskich d. 18. Września.*

Król Saski nadał wszystkim w iego kraiach mieszkaiącym żydom prawo obywatelstwa. Deputacyia od rękodzielników Chrześciian czyniła Królowi mocne przeciw temu przełożenia, lecz, iak mo-

wis, nadaremnie. Sredek ten nietylko w Saxonii, ale i w ościennych kraiach czyni wielkie wrażenie, i sprawić to może, iż wiele żydowskich rodzin przeniesie się do Saxonii, a przez to ogromne wniydą do tego kraiu bogactwa.

*Z Frankfurtu d. 17 Września.*

Królewic Następca tronu Bawarskiego przybył tu d. 14 i wysiadł do mieszkania Posła Bawarskiego, Barona Arctin.

W drugim tygodniu polepszył się tu cokolwiek teraźnieyszy iarmark. — Wiele żydowskich kupieckich domów chce się ztąd wynieść, a między niemi bogaty Bankier Rotschild do Paryża. Dom iego ma tu bydź sprzedany i zostawi tu tylko swoiego ajenta. Młodszy iego brat chce w Berlinie osiąść.

Hr. Las Casas wyieżdża ztąd na kąpiele do Akwisgranu.

W przyszły czwartek będzie ostatnie posiedzenie Seymu związku Niemieckiego przed feryiami.

*Z Filadelfii d. 16 Sierpnia.*

We wsi niedaleko Champlain w Zjednoczonych Stanach północney Ameryki, żyie Niemiec, który liczy 135 lat. Służył on w gwardyi Angielskiey za Królowey Anny i znaydował się maiąc lat 18 na iey koronacyi w r. 1702. Po ukończoney w Europie woynie, udał się do Ameryki i znaydował się tam na kilku woynach. Ma ieszcze własne włosy i miał kilka żon. W 107 roku iego życia urodził mu się naymłodszy syn, który teraz 28 lat liczy.

Listy z Buenos-Ayres pod d. 9 Czerwca donoszą, że Lord Cochrane zabrał Hiszpański okręt z 200,000 piastrów i szonera, który ieszcze P. Onis z potrzebami woiennemi z Nowegoiorku do Peru wyprawił. Korsarze tego kraiu czynią także częste zdobycze. Gdy Puyerdon powtórzył swoie oświadczenie, iż złoży urząd swóy, przeto kongress obrał na iego mieysce Don Jos. Rondeau dyrektorem tey Rzptey, który dziś obeymuie swoie urzędowanie. — Dawnieysze listy z Buenos-Ayres pod d. 1 Czerwca wzmiankuią o nieukontentowaniu kupców Angielskich w Chili z ścisłego zamknięcia portów Peru. Jenerał St. Martin miał ułożyć plan uderzenia naypierwey na wyższe Peru, a potem na Limę. Dla handlu Buenos-Ayres byłby ten plan nader użyteczny, ponieważ na nie wielu artykułach, które tam szły dotąd wielezyskiwało. Wyższe Peru odzielone bowiem iest gorami od portów Peruwiańskich.

*Od Brzegów Menu d. 18 Września.*

Wyznaczona przez Rząd Wirtembergski kommissyia do dochodzenia taynych politycznych związków niektórych w Tybindze studentów, ukończyła już swoie działania. Wypadek iey dochodzeń zniszczył wszelką obawę; znaleziono wprawdzie pomiędzy tą młodzieżą niektóre zapalone głowy, które z śmiesznemi zdaniami słyszeć się dały o dobru publicznem, ale żadnego śladu niebezpiecznego dla kraiu związku z zagranicą. Związek ich pomiędzy sobą iest nawet chwalebny, bo dąży do utrzymania porządku, dobrego sprawowania się, dobrych obyczaiów i pilności w naukach, czego wszyscy professorowie daią im świadectwo.

Gdy dawne stany Xięstwa Lippe oczekuią na wyrok Seymu związku Niemieckiego względem swey protestacyi przeciw nowey konstytucyi przez Xiężnę panuiącą temu kraiowi nadaney, Xiężna przywodzi

tę konstytucyą do skutku.

Hr. Gotlandyi (panuiąca Szwedzka Królowa) pokazuie się teraz często publicznie w Frankforcie z siostrą swoią (małżonką Józefa Bonapartego) i iey córką.

Seym ligi Szwaycarskiey zakończył tego rocznie swoie posiedzenia d. 6 Września. Nie było tą razą na nim wzmianki o stosunkach z Stolicą S.

Wyrachowano teraz, iż przez zaprowadzenie krowiey ospy ludność w Niemczech pomnaża się corocznie przeszło o 400,000 ludzi.

W kraiu Hesko-Kasselskim nakazano wszystkie gościńce zamiast Woiskiemi topolami i drzewami owocowemi obsadzać.

## DONIESIENIA

Wydział Dochodów Publicznych i Dóbr Narodowych w Senacie Rządzącym Wolnego Niepodległego i ściśle Neutralnego Miasta Krakowa i Jego Okręgu. Gdy ogłoszona na dzień 6 Lipca r. b Licytacyia 81 Morgów Wiedeńskich 1 sążni kwadratowych 40 Lasu Grabina zwanego w części Grabina, a w części drzewem szpilkowem zarosłego w obrębie Metkow przy Lipowcu nad samym brzegiem Wisły leżącego dla braku licytantów do skutku nie przyszła, Wydział przeto Dochodów zawiadomia publiczność, iż powtórna licytacyia w Kancelaryi Worta Gminy Lipowiec w dniu 20 Października r. b. poiedynczo morgami odbywać się będzie. Życzący przeto na bycia zechcą się w dniu i mieyscu oznaczonem znaydować, gdzie warunki odczytane im będą; które aż do dnia oznaczonego w Biórze Intendenta Dóbr Narodowych w Krakowie przy ulicy Szpitalney pod Nr. 621 codziennie przeyźrzeć można.

W Krakowie d. 24. Września 1819 r.

*Kucieński.*
*Gadomski S. W.*

W Kaźmierzu przy Krakowie w domu pod Nr. 118 przy ulicy żydowskiey sprzedany zostanie miód i wiśniak na beczki w drodze exekucyi zatradowane Star. Tobiasza Moyzyngera własny, na rzecz Ur. Michała Filipowskiego przez publiczną Licytacyą dnia 7go Października r. b. o godzinie 10 ranney za gotową zapłatę. Życzących sobie kupna na oznaczony czas i mieysce zaprasza. — W Krakowie d. 2 Października 1819.

*Jan Krukowski. Kom. Sąd.*

W Żydowskim Mieście przy Krakowie w Domu pod N. 107 dnia 6 Października b. r. o 10 godzinie ranney będzie drugie piętro na rok lub więcey wydzierżawione przez Licytacyą.

Zaś w Kazimierzu w Domu pod N. 12 tegoż dnia o godzinie 3 popołudniu dwie Izby każda z osobna albo razem wydzierżawione zostaną. Życzących sobie obięcia, raczą się w oznaczonych mieyscach i czasach z zaopatrzonym vadium złp. 50 znaydować. —— W Krakowie dnia 2 Października 1819 r.

*Skorczyński, Kom. Sąd.*

W skutek Rezolucyiów Wysokiego Trybunału M. W. Krakowa z Okręgiem dnia 22 Czerwca 17 i 18 Września r. b. zapadłych —— Ruchomości różne, to iest Garderoba, sprzęty domowe, sreberka, i t. d. — Po niegdy Antoninie Golikowey w dniu 4 Października w domu pod N. 397 w ulicy żydowskiey w Krakowie; a po niegdy Franciszku Dyktarskim; tudzież dołączone po Iakubie Sieńskim, dnia 7 tegoż miesiąca r. b. w Domu pod Nr. 16 na Stradomiu, przez publiczną licytacyią, w oznaczonych godzinach sprzedawane będą; za gotową monetą srebrną zapłatą.

W Krakowie dnia 27 Września 1819 roku.

*W. Olearski, Notaryusz.*